

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ГІПОТЕТИЧНА МОЖЛИВІСТЬ МІСТИЧНОГО КОМУНІЗМУ	326
<i>Смазнова Ірина Сергіївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОБЛЕМУ ФІЛОСОФІЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА МЕДІАПРАКТИК.	328
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> РЕКЛАМА У МАС-МЕДІА: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	331
<i>Сумарокова Людмила Миколаївна</i> «ЦІННОСТІ» ТА «ІНТЕРЕСИ» В СУЧАСНИХ АРГУМЕНТАТИВНИХ ПРАКТИКАХ	335
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> КОНЦЕПТ САМОСТІ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛІЗМІ.	338
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> ПРОБЛЕМА ОЦІНКИ РІВНЯ АБДУКТИВНОГО МИСЛЕННЯ КАНДИДАТІВ ПІД ЧАС ТЕСТУ НА КОГНІТИВНІ ЗДІБНОСТІ.	342
<i>Польовий Святослав Сергійович</i> НАРАТИВ ЯК ФОРМА ВЛАДИ.	345
<i>Максимчук Діна Дмитрівна</i> ЗАЛЕЖНІСТЬ ТА САМОДОСТАТНІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ.	348
<i>Скриннік Руслан Алізамінович</i> ІСТОРИЧНИЙ ПРОЦЕС У КОНТЕКСТІ СВІТ-СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ	351
СЕКЦІЯ 18. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	
<i>Кормич Людмила Іванівна, Кормич Анатолій Іванович</i> ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ДЕМОКРАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗШИРЕННЯ УЧАСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: МОЖЛИВОСТІ І ЗАСТЕРЕЖЕННЯ	355
<i>Вітман Костянтин Миколайович, Капсамун Олег Георгійович</i> СТРАТЕГІЯ «ЗВОРОТНОГО КІСІНДЖЕРА» В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ КОНФРОНТАЦІЇ: ГЕОПОЛІТИЧНА ДИЛЕМА США	358
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> СЕМІОТИКА ЯК АКТУАЛЬНИЙ МЕТОД ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ У ДОБУ ГІБРИДНИХ ВІЙН.	361
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ	363
<i>Козьмич Альона Віталіївна</i> ВИМУШЕНИЙ ЦИФРОВИЙ АВТОРИТАРИЗМ ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ВИКЛИК В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	366
<i>Краснопольська Тетяна Миколаївна, Каприця Роман Олександрович</i> РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)	368
<i>Сушко Анатолій Іванович</i> ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	371
<i>Лисянський Павло Леонідович</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ БЕЗПЕЦІ ДЕМОКРАТІЇ	373
<i>Железков Андрій Іванович</i> СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ЗА РІЗНИХ ВИДІВ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ.	377
СЕКЦІЯ 19. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Яковлев Денис Вікторович</i> ПОЛІТИЧНА ПРОПАГАНДА ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЧАС: МІФОЛОГІЯ МАЙБУТНЬОГО.	380

3. Чернобровченко С. Лінгвістичні технології інформаційно-психологічного впливу на масову свідомість (на матеріалі промов політичних лідерів). *Філологічний часопис*. 2024. Вип. 2 (24). С. 97–114.

4. Лисянський П. Вплив процесів мілітаризації на розвиток сучасних політичних відносин. *Літопис Волині*. 2024. № 31. С. 140–144.

5. Mattis J. N., Hoffman F. G. Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars. *Proceedings*. 2005. Vol. 132(131). P. 18–19.

6. Hammes T. X. *The Sling and the Stone: On War in the 21st Century*. Zenith Press, 2006. 336 p.

7. Lasica D. T. Strategic Implications of Hybrid War: a theory of victory. *BiblioScholar*, 2012. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA513663.pdf>

8. Bernays E. *Propaganda*. New York, 1928. 128 p.

9. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Психологія суспільної свідомості : навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса : Вид-во ОДУВС, 2023. 139 с.

Ключові слова: цивільний мілітаризм, мілітаризація, військова агресія, російська федерація, тимчасово окуповані території, освіта, пропаганда, безпека.

Keywords: civilian militarism, militarization, military aggression, Russian Federation, temporarily occupied territories, education, propaganda, security.

Железков Андрій Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ЗА РІЗНИХ ВИДІВ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ

Принципи управління економічною системою в різних політичних режимах розрізняються рівнем залученості держави та її методами вирішення проблем і суперечок. Економічна система в політичному аспекті є вагомим складовою, яка регулює зв'язки між урядом та приватним сектором в державі. Нормативно-правові норми, податкова політика, система імпорту та експорту є фундаментом функціонування національної економіки, від дотримання їх правил та стандартів всіма сторонами і прозорості виконання в практичному полі залежить дієвість політичної системи в цілому.

Між державою та економічними суб'єктами історично склалися відносини домовленостей, держава захищає право на власність, регулювання суперечок, але захист їх прав як суб'єктів господарювання та здійснення комерційної справи було відхилено. Тому процес розвитку економічного поля був можливий лише за неформальною згодою влади, яка мала монополію на використання насильства. Зміни відбулися після промислової та буржуазних революцій, які стали відповіддю на доктрину «освіченого деспотизму» абсолютних монархій. В таких обставинах

стали пріоритетом функціонування економіки в автоматичному режимі в атмосфері високої конкуренції, в такому випадку держава займала роль лише арбітра та посередника, а іноді й провідника інтересів буржуазії та фінансово-промислових кіл закордоном (наприклад, британська та індійська ост індійські кампанії).

В таких обставинах розвинені країни XVII-XX ст. пройшли етапи меркантилізму з монополіями колоніальних імперій та економічного націоналізму, який передбачав сприятливі умови з боку держави до вітчизняних суб'єктів господарювання та промисловості, посилення економічної спроможності держави та розповсюдження зони ринків збуту своєї продукції, що веде до торгівельної гегемонії та популяризації іміджу держави. Наприклад, Британська колоніальна імперія протягом століть була відома як надійний торгівельний партнер та посередник від волі якого залежали потоки імпортного товару в багатьох державах, Іспанська колоніальна імперія здобула славу стабільного постачальника сировинної продукції до Європи, хоча торгівля велася через посередників.

В XXI ст. принципи протекціонізму в економіці не позбавлені уваги і трансформувалися в більших масштабах: послаблення контролю держави за економічною системою, створення вільних зон торгівлі, розвиток економічних зв'язків між компаніями та конгломератами.

В ході революцій були вирішені одні проблеми, проте постали інші, зокрема, монополії (контроль однією або невеликою групою компаній у сфері промисловості та продажу продукції одного або декількох сегментів ринку товарів та недопущення за допомогою маніпуляцій до цієї області інших компаній). В таких випадках держава бере на себе нову роль захисника конкуренції та недопущення монополії. Дослідники в галузі економічної та політичної наук доводять, що тяжіння ринку до монополізму приводить до значних втрат суспільства і держави, монополісти частіше стають невідконтрольними ні закону, ні моральним принципам; регулювання цінової політики та використання потужностей свого виробництва стають ключовими методами боротьби з конкурентами. Наприклад, в результаті злиття та об'єднання компаній в 1901 році в США була утворена «United States Steel Corporation», що являє собою конгломерат, який контролює 60 % потужностей видобутку сталі в державі [1].

В повноцінних демократичних режимах, де в законодавчій площині захищені права споживачів, виробників, посередників та інших учасників економічних відносин, вдалися до впровадження антимонопольного законодавства, змін в господарські кодекси, а також створення спеціальних органів влади: антимонопольних комітетів та палат, щоб обмежувати утворення монополій (в США закон Шермана 1890 року та закон Клейтона 1914 року обмежували діяльність монополістів та створювали Федеральну торговельну комісію для контролю. У Франції відповідно до закону «Про свободу цін та конкуренції» передбачається заборона дій, які посилюють монополізацію сегментів ринку, створюють домінуюче положення на ринку та недопускають ситуації, де у партнерів відсутні альтернативи інших компаній для укладання угод. Загалом у Франції монополією вважається

ситуація коли конгломерат контролює чверть ринку відповідного товару). В цілому за основу взята модель контрактної держави, де її функції втручання залишаються в правовому полі та діють в межах визначених повноважень, а держава є гарантом захисту прав власності [2].

В протилежному таборі знаходяться економічні системи в державах з гібридним режимом, де атмосфера формалізму на законодавчому рівні не виконується в практичній площині. В таких режимах посилена роль монополізації і згодом економічної олігархії, які контролюють весь або більшу частину сегментів ринку. Політична та економічна еліта в більшості випадків збігається, тобто представляє одні і ті самі кола. В таких умовах йде централізація влади та ринку, влада справляє вплив на економічні відносини, використовуючи різні методи в обох площинах (і в політичній, і в економічній), особливо це можна помітити в країнах, де є значною є частка експорту ресурсів (нафти, газу тощо). Прикладом є гібридні режими Азербайджану, Казахстану, Бразилії, а також авторитарні – Туркменістан, ОАЕ, Саудівська Аравія, Оман. Притаманними для обох випадків є висока соціальна розгалуженість, низький рівень матеріального існування суспільства, коли наявний великий розрив між бідними та багатими та відсутній середній клас. Також характерним є використання експлуататорської моделі регулювання економічної системи з урахуванням політичних цілей державної влади, яка включає використання методів насильства для максимізації прибутків до бюджету звідси і нехтуванням правами громадян, правом на приватну власність та немає сенсу очікувати на справедливий вирок судів [3; 4].

Розробляючи економічну політику кожна держава в залежності від особливостей економічно-промислового потенціалу має враховувати інтереси громадських організацій, політичних партій, підприємств і суб'єктів господарювання та суспільства в цілому. Питання лише в тому якими методами на практиці будуть захищатися інтереси та яких саме кіл, якщо «шальки терезів» будуть зрушені це приведе до дестабілізації економічної системи в рамках помітних деструктивних тенденцій політичного режиму.

Список використаних джерел:

1. Конюхова З. П. Моделі державного регулювання економіки: навч. посібник. Харків : НТУ ХПІ 2018. 133 с.
2. Пилипенко А. Я., Щербина В. С. Господарське право: Курс лекцій : навчальний посібник для юридичних факультетів вузів. Київ : Вентурі, 1996. 228 с.
3. Швабій К. І. Дослідження структури тіньового сектора економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 3. С. 115–122.
4. Шульман К. Стійкість гібридних режимів – де Кошча голка. URL: <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2014/09/15/ustojchivost-gibridnyh-rezhimov>

Ключові слова: економічна система, політична влада, держава, політичний, гібридний режим.

Keywords: economic system, political power, state, political, hybrid regime.